17 Αυγούστου 2026

Καρούλια: Εκεί όπου ζουν οι ερημίτες του Αγίου Όρους

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιον Όρος / Γενικά Θέματα / Ειδήσεις και Ανακοινώσεις

Μεταλλικές αλυσίδες σε απόκρημνους βράχους, που βοηθούν στην αναρρίχηση. Ξύλινες σκάλες στερεωμένες πάνω σε πέτρες που φλερτάρουν με το κενό. Εναέριες τροχαλίες, καρούλια δηλαδή, με τις οποίες οι μοναχοί μεταφέρουν τρόφιμα στα κελλιά τους. Φραγκοσυκιές, άγρια θαμνώδης βλάστηση και έδαφος που γλιστράει. Ακριβώς από κάτω, το απέραντο βαθύ μπλε του κόλπου του Αγίου Όρους.

Ένα λάθος πιάσιμο στις αλυσίδες, ένα απρόσεκτο βήμα, και γκρεμίζεσαι στη θάλασσα. Αυτό είναι το άνυδρο και αφιλόξενο τοπίο στα Καρούλια, την απομονωμένη ασκητική περιοχή του Αγίου Όρους, στη νοτιοδυτική πλευρά της χερσονήσου. Υπάγονται διοικητικά στην Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας και πήραν το όνομά τους από τα καρούλια, που σύμφωνα με τις αγιορείτικες αφηγήσεις, εκτός από εφόδια και υλικά, ανέβαζαν κάποτε με δίχτυ και ανθρώπους.

Σήμερα, ασκητεύουν εδώ περίπου δέκα ερημίτες, τρεις εκ των οποίων είναι Έλληνες και οι υπόλοιποι Σέρβοι, Ρώσοι και Ρουμάνοι. Οι σπηλιές, που χρησιμοποιούσαν οι παλαιότεροι ασκητές, έχουν δώσει τη θέση τους σε αυτοσχέδια ησυχαστήρια και πρόχειρα καταλύματα από λαμαρίνα, πέτρα, τσιμέντο, ό,τι υλικά έχει στη διάθεσή του ο καθένας. Η αρχιτεκτονική του ελάχιστου.

Για να φτάσουμε στα Καρούλια, πήραμε το καραβάκι από τη Δάφνη με προορισμό τον αρσανά της Αγίας Άννας. Στη μικρή προβλήτα με τα γαλαζοπράσινα νερά και τα πετρόχτιστα κτίρια, επικρατούσε συνωστισμός. Γαϊδούρια που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά ανθρώπων και εφοδίων στριμώχνονταν με φορτηγά, βυτιοφόρα και δεκάδες προσκυνητές. Ένας μοναχός κατέβαινε βιαστικός από τα πέτρινα σκαλοπάτια κουβαλώντας μια καμπάνα. Ξεμπλέξαμε από την «κίνηση» και αρχίσαμε να ανεβαίνουμε. Ύστερα από μισή ώρα, μπόλικη βροχή (το μικροκλίμα της περιοχής είναι ιδιαίτερο και διαφορετικό από της υπόλοιπης χερσονήσου) και λαχάνιασμα, διασχίζοντας πυκνούς ελαιώνες και ένα μεικτό δάσος με καστανιές, βελανιδιές και άλλα πλατύφυλλα, είδαμε τα πρώτα κελλιά.

Τα Κατουνάκια

Στρίβοντας δεξιά, πήραμε το στενό μονοπάτι για τη Μικρά Αγία Άννα ή «Μικραγιάννα», η οποία, σύμφωνα με την παράδοση, ιδρύθηκε τον 16ο αιώνα με την εγκατάσταση των Οσίων Διονυσίου του Ρήτορος και Μητροφάνους. Κάναμε στην άκρη, για να περάσουν μερικά φουριόζικα γαϊδούρια, και αφήσαμε πίσω μας το ασκηταριό του Αγίου Ιωσήφ του Ησυχαστού, ένα από τα σημαντικότερα σημεία αναφοράς του Αγίου Όρους, του οποίου ωστόσο την παρουσία δηλώνει ταπεινά μια μικροσκοπική μεταλλική ταμπέλα. Έτσι είναι εδώ, τίποτα και κανείς δεν φωνασκεί. Μετά τα καλύβια της αδελφότητας της Μικράς Αγίας Άννας, περπατώντας για περίπου μισή ώρα, μπήκαμε στον δρόμο για τα Κατουνάκια, ένα σύμπλεγμα πάνω από είκοσι ησυχαστηρίων, που ξεκίνησαν το 1881 από τον Άγιο Δανιήλ Κατουνακιώτη τον Σμυρναίο.

Στο κελλί του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου συναντάμε τον πατέρα Παντελεήμονα, ο οποίος εγκαταστάθηκε στο Άγιον Όρος το 1989. Γεννημένος στην Αθήνα, με καταγωγή από τη Χαλκίδα, επισκέφθηκε τη χερσόνησο του Άθω για πρώτη φορά όταν ήταν μαθητής της τελευταίας τάξης του λυκείου, για να επιστρέψει μόνιμα μετά την ολοκλήρωση της στρατιωτικής του θητείας. «Ο πνευματικός μου με έστειλε στον Άγιο Παΐσιο για να τον ρωτήσω πού να πάω. Εκείνος με συμβούλεψε να τακτοποιήσω πρώτα τα περιουσιακά μου στοιχεία. Αφού έκανα ό,τι έπρεπε, κατέληξα στα Κατουνάκια, στον πατέρα Κύριλλο. Έμεινα μαζί του 25 χρόνια, αλλά μετά ο γέροντάς μου αρρώστησε, κι έτσι ήρθα σε αυτό το κελλί, που ήταν ακατοίκητο για δύο δεκαετίες. Γι’ αυτό βλέπετε επισκευαστικές εργασίες», περιγράφει.

Όσο μιλάμε, πλέκει κόμπους σε κομποσκοίνι. Αυτό είναι το εργόχειρό του – εξασφαλίζει τα προς το ζην διαθέτοντας έναντι αμοιβής τα παραδοσιακά «εργαλεία» προσευχής. Στην πλειονότητά τους, οι ασκητές της Αθωνικής Ερήμου, της περιοχής που εκτείνεται στις νότιες και νοτιοανατολικές πλαγιές του όρους Άθως, βιοπορίζονται από εργόχειρα, με ιδιαίτερα ανεπτυγμένη την αγιογραφία. «Όταν πρωτοήρθα στο Άγιον Όρος, δεν υπήρχαν γεννήτριες, αυτοκίνητα και φώτα στα μοναστήρια. Όλα τα κάναμε με τα πόδια και τα χέρια. Το δικό μας μέρος δεν έχει πολλή διαφορά συγκριτικά με παλαιότερα, παρότι έχει αυξηθεί πολύ ο κόσμος που μας επισκέπτεται», προσθέτει και σηκώνεται όρθιος να μας δείξει πού είναι τα Καρούλια. Λόγω επικινδυνότητας, αποφασίζει να μας συνοδεύσει ο ίδιος μέχρι ενός σημείου.

Ακροβατώντας στο κενό

Ο πατέρας Παντελεήμονας ξέρει καλά τα κατατόπια. Λειτουργεί τακτικά στο κελλί της Παναγίας Πορταΐτισσας, όπου ζει ο πατέρας Σάββας, ο ένας από τους τρεις Έλληνες ασκητές στα Καρούλια. Στο κακοτράχαλο και στενό μονοπάτι με τη μεγάλη κλίση, η ρίγανη και το θυμάρι ευωδιάζουν. Καθώς περπατάμε, παρατηρώ το ράσο του να σέρνεται στο έδαφος – με εντυπωσιάζει η ευκολία με την οποία κινείται, σαν να χορεύει. Λίγο μετά τους Δανιηλαίους, την αγιορειτική μοναστική αδελφότητα που δημιουργήθηκε στα Κατουνάκια από τον Άγιο Δανιήλ τον Σμυρναίο, συναντάμε τον μοναδικό πλατύ δρόμο. «Λεωφόρος!» σχολιάζει γελώντας ο πατέρας Παντελεήμων και μας δίνει την ευχή του για να συνεχίσουμε.

Λίγο νωρίτερα, μας είχε προειδοποιήσει ότι η διαδρομή μέσα στην απότομη κοιλάδα δεν ενδείκνυται χωρίς τη συνοδεία ανθρώπου που γνωρίζει τα περάσματα. Δεν τον ακούσαμε. Αυτό που ζήσαμε με τον φωτογράφο δεν περιγράφεται. Επί σαράντα πέντε λεπτά κρεμιόμασταν από σχοινιά και βαδίζαμε στο χείλος του γκρεμού, σκυφτοί για λόγους ασφαλείας. Κάποια στιγμή, είδαμε από ψηλά κάτι υποτυπώδη φωτοβολταϊκά σε μια τσίγκινη σκεπή και ένα αυτοσχέδιο μπαλκόνι που κρεμόταν από τον βράχο. Ο πατέρας Παντελεήμονας μας είχε πει ότι, ακολουθώντας τις οδηγίες του, θα φτάναμε στο κελλί του Ρώσου πατέρα Δημητρίου. Αφού καταφέραμε να βρεθούμε έξω από το κατώφλι του, φωνάξαμε το όνομά του. Ξαφνιασμένος, βγήκε να μας υποδεχτεί.

Με τον πατέρα Δημήτριο

Στο ησυχαστήριό του, με ενέργεια από τα φωτοβολταϊκά και λίγες μπαταρίες, ο πατέρας Δημήτριος διατηρεί ένα μικρό ψυγείο. Η διατροφή του είναι ξεροφαγική: αφυδατωμένα σύκα, φρούτα, ελιές και καμιά κονσέρβα. Στον χώρο διακρίνουμε επίσης δύο μικρούς μαθητικούς πίνακες με μεταφράσεις λέξεων από τα ελληνικά στα ρωσικά, όπως «κοντά» και «δεξιά». Αναρωτιέμαι πόσοι θα του έχουν ζητήσει κατά καιρούς οδηγίες, για να έχει τις βασικές λέξεις προσανατολισμού φάτσα-κάρτα. Μαχαίρια, πιρούνια, ρολά κουζίνας, πλαστικές εικόνες, αγιογραφίες εκτυπωμένες σε χαρτί, λογής λογής εργαλεία και ένα σωρό άλλα αντικείμενα βρίσκονται ατάκτως τοποθετημένα στον λευκό τοίχο. Η τροχαλία (καρούλι) της εισόδου είναι ανενεργή πια, αφού οι γείτονές του, οι πατέρες Αρσένιος και Βαρνάβας, έχουν αποδημήσει εις Κύριον. Παρατηρώ τα κελλιά τους από μακριά: ξεχωρίζουν από τις λαμαρίνες που στηριγμένες σε ξύλινες δοκούς έχουν τοποθετηθεί στις εσοχές των βράχων.

Στην αυτοσχέδια αυλή του, ο πατέρας Δημήτριος έχει απλωμένες τις πετσέτες και τα σεντόνια του. Σε σπαστά ελληνικά μάς λέει ότι μπήκε στο Άγιον Όρος το 2010 και μας συνοδεύει μέχρι το Κυριακό (σ.σ. κεντρικός ναός μοναστικής κοινότητας) του Αγίου Γεωργίου. Στον δρόμο, συναντάμε άλλη μια τροχαλία, η οποία χρησιμοποιείται για τη μεταφορά τροφίμων στο κελλί του πατέρα Σάββα. Ο μικρός ναός με τα ξύλινα στραβά παράθυρα, τη σκεπή από λαμαρίνα και τη σιδερένια

επιγραφή με τη χρονολογία 1811, εξωτερικά, μοιάζει ετοιμόρροπος. Μπαίνουμε μέσα. Λευκοί φρεσκοβαμμένοι τοίχοι, ένα τιρκουάζ τέμπλο και στο κέντρο η εικόνα του Αγίου. Τα απολύτως απαραίτητα για την πίστη τους. Ο πατέρας Δημήτριος παίρνει θέση και αρχίζει να ψέλνει στα ελληνικά το Χριστός Ανέστη, σε μια πολύτιμη σκηνή μυσταγωγίας και πνευματικής συγκέντρωσης.

Ο δρόμος της επιστροφής ήταν μακρύς και γεμάτος κινδύνους, απαιτώντας την απόλυτη προσήλωσή μας. Μόλις πατήσαμε το πόδι μας στην τσιμεντένια προβλήτα, αισθάνθηκα ανακούφιση. Για πρώτη φορά, μετά από τρεις ώρες, σήκωσα το κεφάλι μου ψηλά, προσπαθώντας να συνειδητοποιήσω από πού είχαμε περάσει. Κοιτώντας το βάθος της πλαγιάς και τα κοφτερά βράχια, σκέφτηκα πως πολλά θα μπορούσαν να έχουν πάει λάθος. Και όμως, αυτοί οι άνθρωποι επιμένουν να ζουν εκεί, ασκούμενοι στην ταπείνωση, στον δρόμο προς τον Θεό. Ευλογία που τους γνωρίσαμε, έστω και για λίγες ώρες.

Πηγή: Kathimerini.gr/ Γιάννης Παπαδόπουλος

**Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο 16ο τεύχος της έκδοσης «Οι Τόποι μας-Άγιον Όρος», Ιούλιος 2026.*